

בְּהוֹרָא

אור העבודה
הפנימית בדרך
הבעש"ט הק'

י"ל ע"י ממלכת "אש החסידות" העולמית

גליין ד - תמוז תש"פ

נושאי השבוע ב"נהורא"

הוקם לע"י הגה"צ רבי משה בן רבי יוסף זצ"ל אב"ד טורדא

חסידות ומוסר

שאלת השבת: למה לא מספיק ספרי מוסר?
מכרז תשובות מאת משפיעים ידועים

הכוזרי בעולם החסידות

אש העבודה: חובת זכירת מעמד מתן תורה
שאו הופיעה ההתגלות האלוהית בישראל

ניגון של יראת שמים

חזן רבנן מעשה: במלאות מאתיים שנה
לחסתלקות רבי מרדכי מקרעמניץ ז"ע

עמודא דנהורא

גלות השכינה

בחודש תמוז בו הובקעה העיר ונפרצה החומה החיצונית של ירושלים ע"ה"ק. מוטל עלינו להשתתף בצער השכינה ולהתאבל על כבוד ה' המושפל בעולם.

קשה להכנס לעומק הצער של השכינה, במיוחד כאשר אנו מדמים לעצמנו שהשכינה היא דמות של אשה עטופת שחורים או יונה בוכיה.

אבל השכינה אינה דמות, אלא היא הכבוד האלוהי השוכן בתחתונים, וככל שמגדילים יותר את כבודו של הש"ת כאן בעולם על ידי ששומרים מצוותיו ומקבלים עלינו את עול מלכותו עלינו, כך מגדילים את אור השכינה ואת כבוד מלכותו יתברך בעולם.

יתכן שהמלכות האלוהית מתגלית לאדם ומתלבשת באופן גשמי כפי שנגלתה לירמיהו הנביא או לשאר צדיקים, וכמו כל מלאך רוחני שלפעמים מתלבש בלבוש גשמי כדי שיוכלו לראותו, אבל אסור לשכוח שמדובר כאן בכבוד האלוהי שאינו נמצא בתכלית העליה, והוא מושפל בעוונותינו.

בומנים הללו, בהם עוברת היהדות החרדית השפלה ורדיפה נוראה מצד השלטונות בארץ ישראל, כאשר הדבר הראשון שסוגרים הוא בתי כנסיות ובתי מדרשות, ומתנכלים ליהודים שומרי תורה ומצוות כאשר התירוץ הדחוק של מניעת התפשטות המגיפה נראה בעליל שהוא רק אולן להיתלות עליו כדי לרמוס את שמירת הדת בתוך פלטרין של מלך, או במקום להתערעם על הפגיעה בכבודו, אפשר לקחת את כל הדברים הללו כדי להכנס אל צער השכינה.

אוי לו למלך אשר בעיר מלכותו מולוים במצוותיו וגזירותיו, אבל כמה גדול הצער בשעה שנלחמים בתוך קרית מלך רב נגד שומרי מצוותיו ומנסים להטיל אותם ללעג וקלס כאנשים שאינם מן הישוב שלא מגיע להם לקבל את הנדרש לאדם רגיל מן השורה.

את כל ה"נייעס" הזה, אפשר 'להעלות' אל המלכות, להשתתף בצער על חילול כבוד מלכותו יתברך, לפחות כמו שבואב לנו כשמחללים את כבוד קהילתנו וכי"צ"ב, ואז מכה לראות בשמחתה, בקרוב בימינו.

על פי "אש המעידים" - בין המצרים

למצות דאורייתא של 'דביקות', 'אהבה', 'יראה', ואפילו מצוות של יסודי הדת כמו 'אמונה', 'יחוד ה' ו'אחדות ה'', הוא מביט עליהם כ'עניינים' יפים השייכים לעובדי ה' מופלגים, וכלל אינו מתחיל לחשוב לעצמו שהם מצוות המוטלות עליו חובה כמו נטילת לולב ותקיעת שופר, וכמו שכתב החפץ חיים (שמירת הלשון ח"ב - חתימת הספר פ"ב) שכמו שאסור לאכול ולעסוק במלאכה קודם נטילת לולב כך אסור להתחיל את היום בלי לקיים את ששת המצוות התמידיות, אמונה, אחדות ה', אהבה, יראה וכו'.

ולא רק בספרי יראה וחסידות, אלא גם כאשר האדם פותח 'משנה ברורה' (ס' כד סק"ח) ורואה שצריך לראות את קשרי הציצית [שהם חמשה כפולים לעשרה] כדי לזכור על ידם את העשר ספירות, עובר המוח הלאה ואינו מטריח עצמו להכניס את הידיעה הזאת למוחו, וכל שכן שאינו מרגיש שזהו פרט הנוגע למעשה, גם כשה מובא בספר הלכה מובהק. הכל 'בזכות' אותו מנגנון פנימי, שמצד אחד עוזר לנו לנהל את החיים באופן בריא ומתוקן, אך מצד שני כשנתקל עם המושג 'ספירות' הוא מיד מסנן ובורר אותו, ומודיע לנו: מתחם סגור! אין כניסה! זה בשביל 'מקובלים', לא בשבילך!

הקב"ה הציב בעולמו שתי דרכים. הדרך הראשונה נקראת 'עץ הדעת טוב ורע' שכל עניינה לברר הטוב מתוך הרע, הן בעסק התורה לברר אמתות ההלכה, טוב מתוך הרע, בענייני טמא וטהור, כשר ופסול, מותר ואסור, חייב וזכאי, והן בעבודת האדם לקיים המצוות כדי לבטל כוחות הרע ולהגביר כח הטוב.

והדרך השנייה הפנימית נקראת 'עץ החיים' שהיא עבודת הדביקות בחיי החיים, להתענג על ה' ולעשות נחת רוח לבורא ית"ש, בביטול ואחדות ודביקות ותענוג והשגות אלוהיות אשר כל המושגים הללו אינם מופיעים להלכה, אלא האדם צריך להמשך אליהם מעצמו מצד הנשמה האלוהית שבקרבו.

אלא שבכניסה ל'עץ החיים' ולעולם התענוג והדביקות הציב הקב"ה שומר שתפקידו לעכב, הלא היא אותה מערכת פנימית שבקרבנו שבכל פעם שמגיעים לעסוק בענייני דביקות ועבודת הבורא, היא מעבירה לנו הרגשה "זה לא שייך אליך" ובזה תם ונשלם הענין. זהו 'להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים', ועבודתנו לפרוץ פנימה ולהתעדן על עץ החיים, וזאת על ידי לימוד תמידי בספרי החסידות המכניסים אותנו אל היכלי העבודה ואל תענוג הדביקות האלוהית.

[מעובד על פי "אש העבודה" - תפילה]

נהורא מערי"א

איך מרגיש יהודי שלא הצליח להשיג 'תפוח בדבש' עבור ליל ראש השנה? הוא בוודאי יסכים לפזר מעות הרבה כדי לקיים את המנהג החשוב הזה. ואם גם זאת לא תעלה בידו, יהא מצפונו נוקף בלבו, ויש כאלו שאף ידאגו כל השנה שמא לא תהא שנתם מתוקה עליהם.

אך כאשר לא זכה לקיים מצות עשה מדאורייתא כמו חסד, או נכשל באיסור חמור כמו לשון הרע ואבק גזל, יתכן שאפילו לא ירגיש שנעשה כאן דבר אסור. הוא יכול להמשיך את סדר יומו ולהתהלך על מי מנוחות כאילו לא אירע דבר.

המוח אינו מבחין בין דאורייתא לדרבנן ואף לא בין מנהג וחומרא. בעומק הדעת הוא יודע את כל הפרטים ואת כל האיסורים, אך כשנוגע למעשה הוא בורר ומסנן את כל הידיעות, וניגש לבדוק איך 'כולם' מתנהגים, ואת זה הוא יבחר לעצמו.

לכל אחד יש מערכת פנימית במוח שיודעת לברור את הטוב ולהשליך את המיותר. מי שמערכת זו פגומה אצלו, מיד יתחיל לחשוש על כל חומרא ועל כל מנהג, על כל אזהרה ועל כל קפידא. הוא יראה את הזה"ק המפליג בעונש של מי שאינו קם חצות ויקבל על עצמו ללמוד מחצות הלילה, וכל הזמן יפחד לעצמו מהרהור גאוה כדי שלא ילך כל התורה שלו לסטרא אחרא, ויסגף עצמו עבור גלות השכינה, ויקיים כל דברי ה'ראשית חכמה' והש"ה הק' ויצרף אליהם את כל ההנהגות שימצא בספרי מוסר וחסידות. לא יחלוף זמן רב עד שיביאו אותו לרופא מומחה שיעצור בעדו ויאמר לו: זה כן, וזה לא.

כל אדם בריא יש בקרבנו מערכת כזו הבוררת בעדו את מה שנראה לו הלכה למעשה, ומסננת את כל ה'עניינים' שאינם שייכים לדרגתו. אך מערכת זו פועלת שעות נוספות, לא רק מה שנוגע לעניינים וקפידות וסגולות, אלא גם לעיקרי הדת וגופי התורה. האדם מתייחס לפסוקים העוסקים בפרשיות המועדים או הקרבנות וכדומה, באופן אחר ממה שמתייחס לפרשת היראה שבספר דברים.

המערכת הפנימית שבקרבנו 'יודעת' להבדיל בין פסוקים שבהם יש לדייק בכל אות ותג, לבין פסוקים שהם כאילו דברי התעוררות בעלמא. וכאשר מגיע

מעשיהם של צדיקים
ודרכיהם בעבודת ה'

תנו רבנן מעשה

הרה"ג רבי משה רייטמאן שליט"א
ממשפעי 'אש החסידות'

ניגון של יראת שמים

במלאות מאתיים להסתלקותו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע – י"ג תמוז תק"פ

[הערת הכותב: אולי יש קשר בין הסיפור לזמן שבו גילה רבי מאיר את תוכנו, בבוקר של חג השבועות, שבשעתו נאלץ משה רבינו ע"ה לעורר את ישראל מתרדמתם. כי לאחר שיצאו ממצרים והתעלו במשך מ"ט ימי הספירה לצאת ממ"ט שערי טומאה, עד שפסקה זוהמתן - כמבואר בספרי הקודש, כסבורים היו שיכולים לישון, ונרדמו. ואת התרדמה הזאת אנו מתקנים בנדידת שינה ועסק התורה בלילה הזה, לשמור על עצמנו בערנות, ודווקא בזמן שהגענו למדרגה העליונה].

ואכן, נאה דורש אף נאה מקיים היה רבי מרדכי, שנודע ביראתו העצומה לה', בכל עת ובכל מצב, וכפי שהעיד עליו תלמידו רבי מאיר ש"לא שכח רגע אחד מהשי"ת", או בנוסח אחר - "שבכל עת ובכל רגע היה יודע מה למעלה ומה למטה, ואפילו הכי היה ירא לנפשו מאימת יום הדין הבא". ופעם בשעת עבודת התפילה, אחזתו רעדה מפחד ה' והדר גאונו. ולאחר מכן, כשהבין שהקהל הרגיש בדבר שהיה לשיחת היום, פנה אפוא למקורביו והסביר בענוות רוחו: "וכי 'תחשדו' בי שהגעתי למדרגה הנשגבה ביראת ה' הקרויה 'ראה עילאה'?! יראה עילאה היתה לו למגיד הקדוש הרבי רבי בער ממעזריטש, לאבי הקדוש - קצת, ואילו אני, רק נזכרתי ממידת היראה ונבהלתי"...

גם 'יודע גג' היה רבי מרדכי, ורבים נמשכו לשמוע אל הרינה ואל התפילה שיצאה מפיו בקדושה ובטהרה, בשירה ובזמרה. והעיד עליו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא - ה'אוהב ישראל', שנשמתו חצובה מהיכל הנגינה, וכי בכח נגינתו מקרב הוא לבבות ישראל לאביהם שבשמים.

ואם תימצוי לומר, בסיפור זה לימד רבי מרדכי, שחיו של היהודי כמוהו כניגון העולה ויורד, אך תמיד יש בו מזה וגם מזה. כשהוא בעליה - יש בו קצב של התבוננות זהירה כלפי מטה, וכשהוא בירידה - יש בו קצב של הסתכלות כלפי מעלה. זוהי נגינת חיוו של היהודי עלי אדמות.

מקורות: שפת אמת - ברעזאן; שיח זקנים; תפארת מרדכי; דרכי הישר והטוב; שם ושארית ישראל.

והתיישב על מקומו. במשך הרגעים הבאים המשיכה המרכבה להיטלטל קשות במדרון, עד שחזרה למישור מבטחים. הבטחת הצדיק נתקיימה, הסכנה חלפה ועברה.

חזרו הרב ותלמידו להתעמק בדברי חכמה, והמשיכו העגלון וסוסיו לשעוט בין ההרים.

כעבור זמן מה הגיעו שוב למדרון, אלא שהפעם לא היה תלול כל-כך, ובדרך הטבע לא נשקפה סכנה לעגלה ולנוסעיה. המשיך אפוא רבי מאיר להשתקע בתלמודו, ולא נבהל מהטלטלה. אלא שתוך רגועים ספורים אירע הדבר. האופנים נעתקו מן העגלה, היא התהפכה כולה על צידה, והפילה את נוסעיה להתגלגל על השלג הקשה. רק בחמלת ה' עליהם יצאו עם פצעים קלים בלבד.

בעוד הם מנסים להתאושש מן הנפילה ולחבוש את פצעיה, נשא רבי מרדכי את קולו לעבר תלמידו הצעיר:

"ראית?" - - -

"ולא הבנתי את כוונת רבי הקדוש בשאלה זו, עד היום הזה" - הפטיר רבי מאיר באותו בוקר של חג השבועות, לאחר שנים רבות. וביאר:

"כעת הבנתי, שאז לימד אותי מורי הקדוש יסוד גדול ביראת שמים. כי בדרך כלל, אין האדם חש מורא מפני הפורענות, כי אם בשעה שהסכנה מרחפת על ראשו, ואילו בשעות הרגילות, אינו מפקד כלל. והוא הדבר בעבודת ה'. אין היהודי חושש מפני נפילה רוחנית, רק בשעה שנקלע לסכנה רוחנית, כגון שמהלך ברחובות ובשווקים, והיצר מטלטל קשות את נפשו, ואילו כשהוא ניצב בדרך הישר, כגון שקובע ישיבתו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, כסבור הוא שאין לו מה לפחד מהיצר. ואולם 'אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה' (משלי כח, יד), אשרי אדם שגם כשמצבו הרוחני נראה שמור מן המזיקים, שם עינו ולבו להיות ערני ולשמור על עצמו, כי היצר אורב לו בכל עת ובכל מקום".

"על כך התכוון מורי הקדוש, כשבשעת הסכנה אמר לי 'שב' וכאשר נפלנו - שלא בשעת הסכנה - אמר לי 'ראית?!', כלומר האם התבוננת בעומק הדברים?!"...

מבעד לחלונות ההיכל נשקפו זהרורי השמש, נמוגו רסיסי לילה. ועם חילופי המשמרות בצבא מרום, החלו גם חסידים ואנשי מעשה, לקום מספסלי בית המדרש, כשפניהם מאירים מזיו השכינה. הן זה עתה סיימו לתקן קישוטי כלה, על ידי עבודת הלילה הקדוש הזה, ליל שבועות. כמלאכי מעלה יזדרזו כעת לטבול כבנהר דינור, ולהתכונן בסילודין לקראת תפילת השחר של חג, יום הכתר, במחיצתו של הצדיק.

לפתע נפתחה הדלת, והכל נעצו בה מבטיהם. הצדיק שבצלו באו לקבל את התורה, הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן, יצא מחדרו, מלוכש כדרכו בקודש כלי אטלס לבנים כשלג. הוא נשא את עיניו המאירים אל עבר הקהל שעמד שם בלב ער, ופתח ואמר:

"זה עתה זכיתי לרדת לסוף דעתו של מורי ורבי הקדוש רבי מרדכי מקרעמניץ, ולהבין ולהשכיל את אשר רמז לי בימי צעירותי".

ואז סיפר להם את ה'עובדא' דלהלן.

ביום של חורף סוער אירע המעשה. שלג כבד כיסה את הררי אוקראינה, וכל הדרכים היו בחזקת סכנה. הרה"ק רבי מרדכי, שנמנה בין צדיקי הדור, ובין חמשת הארזים - בני המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, עשה את דרכו על המרכבה, כשאליו מתלווה רבי מאיר'ל, תלמידו המובהק, בעודו אברך צעיר, ויחידו השתעשעו בתורת ה', בנגלה כבנסתר, חרף הרוחות העזות שהצליפו בהם בחוזקה.

בצהלה שבזריזות, קיפצו הסוסים על ההרים ודילגו על הגבעות, כביכול הבינו שעליהם לשוב ולשמוח על זכיותם לשמש כנושאי הארון, להסיע צדיקי עולם. אלא שבצהלתם כי רבה לא הבחינו בין עקוב למישור, ולא נבהלו מקושי הדרכים המושלגות. גם באותו רגע איום, כשנקלעה העגלה למדרון הר משופע וגורא, המשיכו לקפץ בכל עוז, עד שנדמה כי האופנים עומדים להתהפך, ולהביא על הנוסעים סכנת-נפשות של ממש. נתמלא רבי מאיר'ל אימה ופחד, וביקש לקפוץ על-אתר מן העגלה, אלא שרבי מרדכי רבו עיכב בידו. "שב על מקומך" - ציווה עליו - "לא יאירע לנו מאומה!".

סמוך לבו בטוח בדבר רבו, נאזר רבי מאיר'ל בגבורה

בעל חנות המכולת עם "אש המועדים"

שח אברך חשוב: לפני שנה, זמן רב לאחר ימי בין המצרים, נכנסתי לחנות מכולת [גראסערי] בבני ברק, וראיתי את בעל החנות, יהודי ספרדי בגיל העמידה, יושב ורוכן על גבי הקונטרס "אש המועדים" לימי בין המצרים. שאלתי אותו: הרי כבר עבר זמן רב מחודש תמוז ואב, מה לך לעיין בקונטרס זה? "הקונטרס הזה חכמים אותי למושג של 'צער השכינה' בפעם הראשונה בחיי" - השיב לו בעל המכולת, "זה צער השכינה הוא בכל זמן, לא רק לפני תשעה באב" - המשיך מתוך רגש פנימי עמוק, וחכמים בי התעוררות מרובה לעבודה גדולה זו.

לכה דודי לקראת כלָה. פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה

למה נקראת השבת 'כלָה'? מי היא 'שבת מלכתא' שאנו מקבלים את פניה? איך מקבלים את חלק ה'נפש' של הנשמה יתירה? ומה יש לכוין בפומן זה?

אלפי ישראל זכו לטעום את נועם השבת עם הספר
"אש השבת"

מאמרים יקרים מיוסדים על 1,700 פניני חסידות
המעניקים את התשובה לשאלות הללו

ספר הכוזרי בעזרים החסידות

מאמר רביעי

וכך כתב הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"א הלכה א-ו) "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא מציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו כו', המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל הארץ, והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית, בכח שאין לו הפסק, שהגלגל סובב תמיד ואי אפשר שיסוב בלא מסבב, והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף, וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי ה' אלהיך".

לפי הרמב"ם, מצות האמונה, הידיעה, ואפילו מצוות התלויות בלב כמו אהבה ויראה, הם רק על ידי התבוננות בשכל, וכמו שכתב (הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב): "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר כו', וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות".

גם לפי הרמב"ם, השכל האנושי כשלעצמו אכן אינו יכול לבוא לחיבור ודבוקות עם הבורא ית' שלמעלה מהשגה, אבל ע"י השכל לוקחים את ההרגש האלוקי שבתוך כל ישראל ומורידים אותו לתוך הדעת פנימה, אשר זהו מצוות האמונה והידיעה.

דעת האבן עזרא

באמצע, בין רבי יהודה הלוי לרמב"ם, עומדת דעת האבן עזרא, חתנו של רבי יהודה הלוי, שכתב (שמות כ, א): "שאלני ר' יהודה הלוי מנוחתו כבוד, למה הזכיר 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'שעשיתי שמים וארץ ואני עשיתיך'".

"וזאת היתה תשובתי אליו. דע, כי אין מעלות בני אדם שוות באמונתם בלבם כו' כי הרבים מאמינים להשמעות אונים שיאמר להם אדונייהם ככה. ולמעלה מהם, שאם יבוא אפיקורס לערער, ישימו ידם לפיהם, כי לא ידעו להשיב. ואשר נשאו לבו ללמוד חכמות, שהם כמו מעלות לעלות בהם אל מקום חפצו, יכיר מעשה השם במתכות ובצמחים ובחיות, ובגוף האדם כו'. והנה ה' עשה אותות ומופתים במצרים כו' והנה בעבור האות שעשה השם במצרים, אמר משה 'אתה הראת לדעת' (דברים ד, לה). שהכל ראו זה, חכמים ושאינן חכמים, גדולים וקטנים כו', והנה הזכיר למשכיל 'אנכי ה', והוסיף 'אשר הוצאתיך', שיבין המשכיל ושאינו משכיל".

האבן עזרא כותב שיש בדיבור 'אנכי ה' אלקיך' מקום לכל בני ישראל, הן לאדם המשכיל, והן לשאינו משכיל. כאשר הרישא - 'אנכי ה' אלקיך' מיועד לאיש המשכיל שיכול להעמיק בגדלות הבורא ובנפלאות הבריאה, ואילו הסיפא - 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' מיועד לכללות ישראל, לחכמים ושאינן חכמים, שראו בהתגלות את הניסים והנפלאות ביציאת מצרים, ויכולים לעורר עצמם על ידי זכרון יציאת מצרים.

במאמר הבא, נביא א"ה את דעת צדיקי הדורות מאורי החסידות בענין זה שהוא יסוד הדת והעמוד שכל התורה סובב עליו.

שערים לעבודת הבורא
מתוך העמקה בספרי חסידות

איש העבודה

מאמריו של מוה"ר יחיאל יהושע שיינפלד שליט"א
ממשפיעי "אש תורה"

'מתן תורה' עמוד שהאמונה סובבת עליו

בפרק הקודם הובאו דברי החבר היהודי אל מלך הכוזרים, בהם מכריח את מציאות הבורא על פי מעמד מתן תורה בו נתגלה הקב"ה בגילוי לעיני כל העמים וכל אחד מישראל הרגיש בליבו את מציאות הבורא כדבר ודאי ומוחלט, ולא על פי בריאת שמים וארץ שאי אפשר להכריחו בראיות מוחלטות על פי השכל. ומכאן שצריך להעמיד את יסודות הדבוקות על פי הרגשת מציאות הבורא המתגלה בלבבות ישראל ולא בדרך חקירה וראיות המיוסדות על פי השכל, שאפשר לבוא עם טענה שכלית ולהפריכם.

ולכן הוזיירו הכתוב באזהרה חמורה מאוד (דברים ד, ט-י) "רק השמור לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עומדת לפני ה' אלקיך בחורב", התורה מצווה עלינו באזהרה גדולה 'השמור לך ושמור נפשך מאד' - שלא לשכוח את המעמד הנורא ההוא של 'מתן תורה', ויש על כך 'מצות לא תעשה' מן התורה, כי זהו יסוד הדת ועמוד האמונה.

אף הרמב"ם, התולה את מצות האמונה בהוכחה על פי השכל, מעיד באגרת תימן על מעמד מתן תורה שהוא "עמוד שהאמונה סובבת עליו, הטענה המביאה לידי אמת. וגידלו המעמד ההוא על כל גדולה".

הגילוי הגדול של מתן תורה

'מעמד מתן תורה' חולל שינוי במהות האמונה, כאשר קודם לכן היה כל הקשר אל הבורא מיוסד רק על פי חקירה, ומאז והלאה ניתנה האמונה בקרב הרגשת הלב (רמתיים צופים תנא"ר פ"ב בשם החי' הרי"ם).

אברהם אבינו ע"ה היה חוקר ופילוסוף (ב"ב זז:). מגיל שלוש ועד ארבעים, היה מתהלך ומשוטט עם מחשבות של חקירה ורצה להכיר מי ברא עולם כה נפלא (ראה כסף משנה הל' ע"ז פ"א ה"ה, תולדות יעקב יוסף פר' צו), עד שהגיע למסקנה שאי אפשר לבירה בלי מנהיג, אך עדיין לא הצליח לגלות מי הוא המנהיג כי לא שייך להשיגו - 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'. רק בגיל ארבעים "הציץ עליו בעל הבירה, ואמר לו אני הוא בעל הבירה" (ב"ר לט, א). הוא זכה לגילוי אלוקות בלבבו, הקב"ה התגלה אליו.

לאחר גילוי עצום כזה, התחיל אברהם להרגיש בבהירות שיש בורא בעולם, לא מתוך חשבון וחקירה, אלא מתוך הרגשה פנימית.

היה כאן גילוי נורא, אך לא במחשבה כי אם בלב. שהרי המחשבה הגשמית מוגבלת ואינה יכולה להשיג את השי"ת, אך הלב הוא כלי ראוי שיאיר בו גילוי אור אלוקותו ית'. מובן מאילו כי לאחר גילוי כזה, נתבטלו כל חקירותיו של אברהם אבינו ע"ה, הוא התחיל להרגיש את מציאותו יתברך כדבר פשוט וברור. ומאז השריש אברהם אבינו ע"ה אמונה פשוטה זאת בקרב זרעו אחריו. וכך נגלה הקב"ה בפרטות גם ליצחק וליעקב.

כשם שנגלה הקב"ה אל האבות בגילוי פרטי, גילוי העצם, שאי אפשר לתאר ולשער, כך נגלה הקב"ה אל כל אחד מישראל במעמד מתן תורה, בו נפתחו השמים

וראו כל ישראל את גילוי העצם, כעצם השמים לטוהר, כדכתיב 'אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלקים - אין עוד מלבדו'. זהו גילוי נורא של 'אין עוד מלבדו' - אפילו בחללו של עולם (דבר ב, כח), אין כלום, אין עולמות, אין שום מציאות, רק מציאות אחת ויחידה שהוא עצם מציאותו יתברך ויתעלה.

באותה שעה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים ואמר "אנכי ה' אלהיך", הרגישו ישראל את מציאותו ית' כדבר פשוט ומוכן וברור. מני אז, באם ייגשו אליהם הכופרים לבקש ראייה שיש בורא בעולם, לא יצטרכו להביא להם שום הוכחה, כי הלא מציאות הבורא ית' בוערת בקרבם פנימה! הם מוכנים ומזומנים לקפוץ בכל רגע לתוך כבשן אש לוהט עבור קדושת שמו יתברך, כי אלוקותו ית' מורגשת אצלם כמציאות ודאית שלא יכול לקום עליה שום עוררין.

דעת ספר הכוזרי

זו היא שיטת רבי יהודה הלוי, שעיקר האמונה מיוסד על אותה התגלות של מעמד מתן תורה, בו הגיעו כל ישראל לדרגת נבואה וזכו לראיה אלוקית מוחשת שמעל להשגת השכל, וכלשון רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי (א, פז): "ורצה ה' להסיר הספק הזה מלבבותם וצוה אותם להתקדש כו' ונזדמן למדריגת הנבואה, אף לשמוע דברי האלהים פנים בפנים".

ראייתו של רבי יהודה הלוי הוא מכך שאמר הקב"ה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא אמר "אשר בראתי שמים וארץ". ועל כן עלינו לעורר תמיד התגלות זו של מעמד מתן תורה בליבנו, בלי לערב חקירות והוכחות שכליות, וכלשון (ג, ה): "מטיל החסיד על כח הדמיון להעביר לנגד עיניו כחיקוי לענין האלוקי המבוקש את המחזות הנזהרים ביותר השמורים בנפשו על ידי הכח המשמר, כגון מעמד הר סיני ומעמד אברהם ויצחק בהר המוריה, וכגון משכן משה ע"ה וסדר העבודה ומשכן הכבוד בבית. אותה שעה הוא מצוה על הכח המשמר שיאצר את כל אלה למען לא ישכחם".

לפי רבי יהודה הלוי אין לייסד את האמונה על השכל, אלא יש להשתמש עם השכל כדי להבין בו את הרגשת הלב. וכגון כשבאו עשר מכות על המצרים, אילו לא היה לבני ישראל שכל וחכמה, לא היו מבחינים באותות ובמופתים ההם, והשתמשו עם שכלם כדי להבין את הגילוי האלוקי, אך לא בדרך של חקירה, כי אי אפשר להכריח את מציאות הבורא על ידי הוכחות שכליות.

דעת הרמב"ם

שיטת הרמב"ם בעיקרי האמונה היא בדרך אחרת, שצריך לקחת את האמונה שיש לנו במציאות הבורא, אשר כל יהודי יש לו אמונה מורגשת כזאת מטבעו ותולדתו מאז מתן תורה, ולייסד אותה על פי השכל כדי שהיא אצלנו כידיעה ברורה. לא שאנו מחוייבים לחקור ולהביא הוכחות וראיות על מציאות הבורא, אלא שצריך להעמיק בגדלות הבורא ולהאמין שהוא המציאות היחידה בעולם, והוא פועל ויוצר את כל הנמצאים, והוא מנהיג הכל ומשגיח על הכל.

שאלת השבוע (א)

"אני מרגיש התעלות גדולה בלימוד ספרי המוסר, ורציתי לדעת איזה תועלת אני חולך לקבל בלימוד ספרי חסידות בנוסף על לימוד ספר מוסר."

נ. פ.
אשדוד

א ת
מעלת וכחות נשמת

ישראל, המדרגות וקרבת אלקים שאפשר וצריך להגיע ע"י עסק התורה והמצוות בסוד מרע ועשה טוב, גדול הנחת רוח שיש למעלה בכל העולמות מכל מעשה טוב קטן או גדול, ועוד, וממילא לא רק שלא נח' כבהמה, אלא נעלה ונתעלה יותר ויותר, וכלשון הר"א מליז'נסק זי"ע בתפלתו שנהי' דבקים בך ושנשתוקק תמיד אליך יותר ויותר, וממילא לא יעלה בלבנו להתעסק במה שאינו ראוי, תן לחכם ויחכם עוד.

שואר"ץ ודורשין בחסידות רב שיח בעבודת ה'

תשובת הר"צ רבי מיכל מאסקאוויטש שליט"א
ר"מ בישיבת סאדיגורא בני ברק
ומשפיע בחבורת נועם העבודה

אכן זה ברור שעכ"פ צריך להתעסק וללמוד ספרי מוסר, וללא זה אין כח ביד האדם לשלוט על כח ונטיות הגוף, אלא שהשאלה נשאלת מה התועלת בלימוד ספרי חסידות מה שאין תועלת זו בספרי מוסר.

נקדים בסיפור קצר, מלך גדול ורם ישב על כסא המלוכה בהיכלו, וסביבו שרי המלוכה ודנו בכבוד ראש בעניני המדינה, לפתע נכנס אדם שהי' מבוסס ביינו עד דלא ידע בין התנהגות בהיכל המלך לבין התנהגות בבית מרזח, ובשיכרותו התחיל לשבר כלי בית המלך ולטנף הכתלים והרהיטים. משרתי המלך נטלוהו מיד ושמוהו בבית האסורים, כשהתפכח מיינו הביאוהו לפני השופט שידינוהו ויגזור את עונשו, המלך ברחמיו פסק שכיין שלא נעשה הדבר בדעה צלולה די בכך שיפול

לפני המלך ויבקש סליחתו, וכך עשה, נפל לפני המלך ואמר לו, אדוני המלך אני מבטיחך לשלם על כל הכלים ששברתי ולנקות את כל הטינופים שטינפתי, ומבטיח מכאן ולהבא לא להזיק להיכל המלך.

המלך בשמעו זאת זעם ואמר, אם גם במצב זה אינך מבין שעיקר העוול הוא מה שפגעת בכבוד המלכות, התנהגת לפני המלך שלא באופן הראוי ראוי אתה לעונש, ואין לי שום צורך בתשלום על הכלים.

בחודש אלול עסוקים כל ישראל בתשובה חרטה על כל המעשים שאינם ראויים ומתוודים על כך. אבל כל זה רק הכנה ליום הדין שאז צועקים, "המלך", לאמור, ידענו שהעיקר הוא להמליך את המלך לחיות בהרגשת 'המלכה' כל עת ורגע.

ספרי החסידות שהנחילו לנו הבעש"ט הק' ותלמידיו זי"ע, למדונו שלא רק שחטא הוא חמור, ועברה ועוון הם דברים שאינם ראויים, והעונש עליהם קשה, אלא ההבדל

תכסיסי מלחמת היצר שלמד רבי אברהם המלאך ממלחמת שבע השנים

מוכרח המנוצח לקבל עליו עול המנצח, כידוע מתכסיסי המלחמה.

וכמו כן יש להבין ההפרש שבין הספרי מוסר והחידוש שחדשו תלמידי הבעש"ט זלה"ה ותלמידי תלמידיו זכר כולם לחיי העוה"ב. כי בכל הספרים ספרי מוסר מבוזר גנות המדות רעות ואיך שיש להרחיק מזה, למשל איך שיש לגנות הכבוד והגאווה והמשגל, ויש בזה ריבוי מדרגות. וכאשר צריך למשש בכל פרטי מדותיו בכדי להרחיקה מעליו לא ימלט משתי אלה, א' כי מצד חשבו כמה גדול תאוות הכבוד וכדו' ידבק בידו מאומה מן החרם (ער קריגט דערינגען געפילקייט) [הוא מקבל הרגש בדבר], כידוע שזה סכנה גדולה להביט בעמקי הקליפות כמבואר בספרים. והב' כי אי אפשר ליגוף כל המדות רעות המוטבעים בו מתולדתו בגנות המדה לבד בלי השאר מאומה, כי על כל פשעים תכסה אהבת עצמו ואינו רואה חוב לעצמו, וכל שכן דקות המדה ומקורה ושרשה, כי כל אשר יגנה המדה הוא בשכלו המוגבל ומוטבע בו, ואי אפשר שיגבר כל כך על המדות לגרשם כלה גרש יגרשם.

מה שאין כן אחרי שיתבונן האדם בנפשו האלקית איך הקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, כמבואר בכתבי קודש (ראה תניא פמ"ו) רבוי עוצם ההתבוננות בביטול כל העולמות עליונים ותחתונים אצלו ית' וכולא קמי' כלא וכאין, תתלהב ותתלהט נפשו בשלהבת רשפי אש, ומקיף נפשו הבהמית עם כל עשר מדותיה עד בלי ימצא, כפי אשר שכלו של כל אחד ואחד משגת כו', תרגיש ותראה נפשו האלקית בבחי' ראייה חושית בחי' היחוד והביטול באור אין סוף ב"ה ונכלל בבחי' עצמיות המאציל ממש שאין שום שינוי לפניו כו', וממילא תכלה נפשו בכלות הנפש ממש מבחי' גילוי אור אלקים שמבחי' אור אין סוף ב"ה המאיר ומתגלה בנפש ממש שלא להפריד מאחדותו ית' בחי' יש ופירוד כלל וכלל.

מתגבר בודאי עליה ואח"כ יעשה כן למחנה ב' של השונא וכן לג' עד כלותם.

והענין שהוציא מזה הרב הק' רבי אברהם ז"ל בעבודת ה' שהיא מלחמת היצר, דזה לעומת זה עשה האלהים (קהלת ז, יד), וכמו שיש מדות בהקדושה אהבה ויראה ורחמנות או התפארות כו', כן יש לעומת זה אהבה בסט"א תאוות רעות וכן ביראה וכו'. והנה כדי לאתכפיא ולא הפכא לסט"א לכאורה האופן פשוט דמינה וביה לישדי ביה נרגא, ע"י אהבה דקדושה שיעורר לה' יפיל ויכנע האהבות זרות, וכן ע"י יראה דקדושה יפיל יראות רעות וכו', והוא כמשל המלחמה, שנלחם כל חלק עם שכנגדו וכו', אך באמת אין זה מספיק כל כך לנצח המלחמה כי הקליפה מתגברת ג"כ לעתים, כמ"ש (בראשית כה, כג) 'ולאום מלאום יאמץ', אלא שיעירו כל ג' מדות דקדושה לעומת מדה א' דקליפה, ועי' בודאי יפילו וינצחו אותה. וזה כמשל האטאקירען וכו', וכמו כן אח"כ יעירו ג' מדות דקדושה הנ"ל נגד מדה השנית דקליפה כו' עד כלותם. עכ"ל.

וכעין זה כתב הר"ק רבי הלל מפאריטש [מתלמידי בעל התניא] בספר מגדל עז (עמ' שצא), וז"ל: אשר אנו רואים שזה בזמנינו נתחדשה תחבולה בעניני המלחמה, כי בזמן העבר היה מטכסיסי המלחמה מערכה מול מערכה דוקא, והגבורה היה מי שיתגבר על שכנגדו להרוג את שונאו יותר ממה שיהרוג שכנגדו ממערכתו, למנצח יחשב, ושכנגדו מנוצח. ויש בזה שני חסרונות, הא' כיון שהמה נלחמים מערכה מול מערכה, ההכרח שיהרגו משני הצדדין אף מן המנצח לבסוף. והב' כי הנשואים מהמנוצח אפשר שיהיו הגיבורים וראשי העם ויש לחוש שברבות הימים יתגברו ויעמדו לו לשטן.

וכדי להנצל מזה חדשו התחבולה הנקראת אטאק בל"א, כי יסבב את שונאו בלי הודע לשונאו אנה פניו מועדות ללכת, והולך וסובב עד כי ימצא המנוצח בתווך, והיתה לו פני המלחמה פנים ואחור מכל צדדיו, עד כי ימצא

כשאדם מתמודד עם 'קנאה' נוטל לידו ספר מוסר ומתעורר בגנות מידת הקנאה שבאה מגריעות הנפש. כתוצאה מהלימוד יתגבר על הקנאה ויגרש אותה מליבו, אך תשאר אצלו ויצטרך תמיד להתאמץ ולהתגבר עליה.

ספרי החסידות, לעומת ספרי המוסר, אינם מתייחסים להדיא אל מידת הקנאה, הם אינם יוצאים במלחמה פנים אל פנים מול השונא, אלא 'מפוצצים' את השונא מלמעלה עם אור אלוהי כביר, לגלות גדלות ה' והשגחתו הפרטית. ולאחר שהאדם מאיר את לבבו בספרי החסידות הוא מתחיל להביט בעין אחרת על העולם. גם הנפש הבהמית שבקרב תופסת שיש מנהיג לבירה והעושר והכבוד מלפניו, זה ישפיל וזה ירום, והביטול מתיישב בלבבו. הוא אכן צריך את ספרי המוסר שיתנו לו הוראות הפעלה בחלק המעשה, אך הקנאה כבר אינה תופסת מקום נכבד כ"כ בלב האדם.

את התשובה הזאת למד הר"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, בנו של המגיד ממעזריטש זי"ע, מתוך תכסיסי מלחמת אומות העולם, וכמובא (התמים, חוב' ג עמ' ק) מכת"י הר"ק הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע, וז"ל: שמעתי מפה קדושת כאזמו"ר [בעל התניא] ג"ע בפיינעא, כמדומה לי ביום ו' עש"ק שלפני הסתלקותו, שאמר לי בשם הרב הקדוש ר' אברהם בהמגיד ג"ע ממזריטש, וזה מאמרו: החסידות שהוציא הרב הק' ר' אברהם ג"ע מן המלחמה שהיה אז בימיו הנקראת 'זיבען יאריגע קריג' [מלחמת שבע השנים], בין פרידריך מלך פרייסין לבין שאר מלכים. כי סדר מערכת המלחמה תמיד, שמחלקים כל אחד החיל שלו לג' חלקים. חלק א' באמצע ונקרא דופן האמצעי, ושתי ידות מימין ומשמאל. וכן מסדר גם הצד שכנגדו לג' חלקים כאלו, ונלחמים אלו מול אלו. והצלחת פרידריך אז, ע"י שנתחכם שייסדר כל ג' מחנות שלו נגד מחנה וחלק אחד של השונא, וזהו נקרא אטאקירען, כיון שכל ג' מחנות שלו מסבבים מחנה אחד של השונא ועי"ז

קוראי "נהורא" מוזמנים לשלוח שאלות ותשובות, רעיונות ומראי מקומות, למערכת עד יום שני בערב. אי"ה נמשיך להשיב על השאלה הנכחית בשבועות הבאים.

את השאלות והתשובות אפשר למסור עד יום ב' בצהריים: בפקס 0533-120-760 153-2-502-1864 או באימייל A33613613@gmail.com

נדגיש, כי אין הבמה מיועדת לנושאים שיש בהם חילוקי מנהגים בחצרות החסידים, או למנהגים ונוסחאות וענייני יוחסין וכיוצא, אלא לבירור משנת החסידות וענייני עבודה שיסודות בבית מדרשו של הבעש"ט זי"ע.